

Horváth Krisztián¹

Az innováció és beruházások a Dél-Alföldi Régióban

Összefoglaló

Az innováció a kis- és középvállalkozások versenyképességének alapja, a gazdaság motorja. Az innovációs rendszerek hatékony működése feltételezi az információ és a tudás terjedését, valamint akadálytalan áramlását a gazdasági szektor, a termelés és az egyetemek illetve a kutatóintézetek között. Az innováció keresleti oldala jelenleg a Dél-Alföldi Régióban működő vállalkozások fejlettsége, innováció-fogadóképessége, teljesítményei miatt nem nagy, pedig a térségben kiemelkedően jó a tudományos háttér, az egyetem karai, a speciális alap- és alkalmazott kutatást folytató intézmények nagy száma és nagyon kiemelkedő a humán erőforrás színvonala. A jövőben fokozottan kell koncentrálni a gazdasági szféra, a képző intézmények és a kutatóhelyek közötti együttműködések erősítésére, az innováció nemzetközi rendszereibe való intézményi bekapcsolódás elősegítésére.

A beruházás célja a növekedés és a fejlődés. A beruházás eredményessége függ a versenyképesség növelésétől. A versenyképesség javulása pedig csak az innováció maximális figyelembevételével valósulhat meg. Az innovációnak a növekedésben betöltött szerepét számos közgazdász bizonyította. Joseph Schumpeter, neves közgazdász egyenesen azt állítja, hogy a növekedési periódusokat tömeges innováció jellemzi. Sőt, tovább is megy és hangsúlyozza, hogy egy nemzetgazdaságban „a vállalkozó nem az, aki új technikai eljárásokat fedez fel, nem is a tőke tulajdonosa hanem az, aki gazdaságilag megszervezi a munkásokat, a tőkét, valamint a technikai innovációt újabb nyereség elérése érdekében”.

Beruházáson az állóalapok pótlását és bővítését, üzemek, intézmények, egyéb objektumok létesítésére, fenntartására, fejlesztésére fordított kiadásokat értjük. Tágabb értelemben véve a beruházás olyan hosszú távú tőkebefektetés (olyan kiadás), amelyet nem fogyasztunk el, hanem jövőbeni megtérülés érdekében jövedelmezőséget ígérő célra fordítunk.

A beruházás mind a gazdasági növekedésben, mind a gazdaság fejlődésében, a versenyképesség alakulásában kitüntetett szerepet játszik. Ezért jelentősége nemzetgazdasági szinten óriási. Ugyanakkor a regionális fejlődést, a felzárkózást, illetve más térségektől való lemaradást is leginkább a beruházás határozza meg.

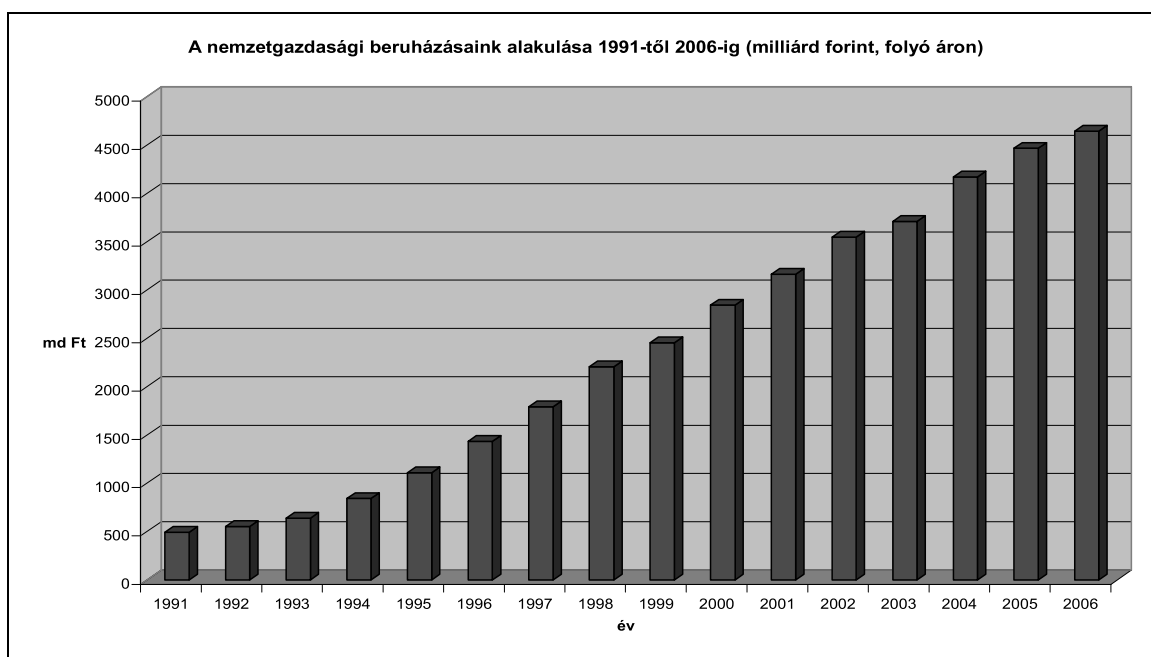
Miként befolyásolja a beruházás a fejlődést? A válasz azért nem egyszerű, mert a beruházás hatása nagyon sok sajátosságától függ. Fontos lehet a beruházás volumene, lakosságra kivetített fajlagos értéke, a hatékonysága, a nettó és a bruttó beruházás egymáshoz való viszonya, a beruházás irányultsága (épület, gép, berendezés, felszerelés, jármű), vagyis mire fordítatik nagyobb hányada, milyen műszaki-technikai szinten realizálódik, hogy viszonyul az innovációhoz, ágazati szerkezete, gazdálkodási forma szerinti megoszlása stb.

A beruházások sok szempont szerint osztályozhatóak. A irányulhatnak új objektumok létesítésére, régiek rekonstrukciójára, vagy bizonyos fokú kiegészítésére.

A közgazdasági szakirodalom élesen elkülöníti egymástól a bruttó és a nettó beruházást. A bruttó beruházás a teljes összes beruházás, amelynek jellemzése a beruházások teljes teljesítményértékével történik. Ez tulajdonképpen a beruházásokra fordított teljes költség nagysága.

¹ Horváth Krisztián *Szegedi Tudományegyetem, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék, Szeged*
E-mail: krisztianh@freemail.hu

A piacgazdaságban minél nagyobb nettó beruházás realizálódik, annál dinamikusabban bővül a termelés, és annál több profit termelődik. Az újratermelés bővülésében a nettó beruházások által befolyásoltan jelenik meg a profit.

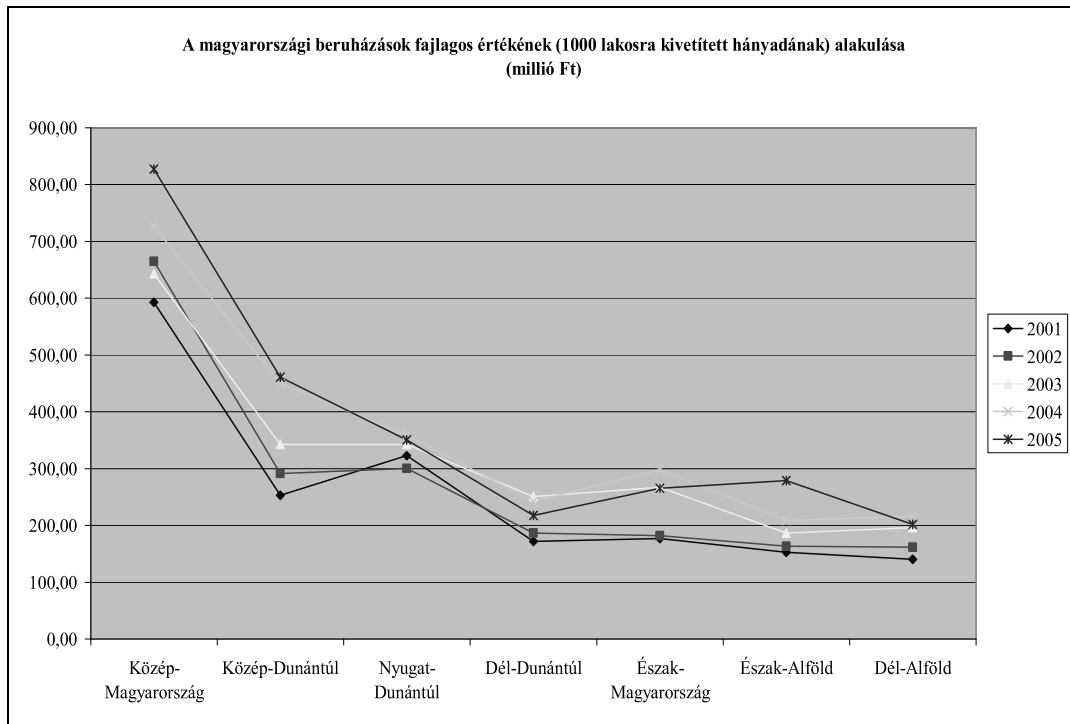

1. ábra. (Forrás: KSH)

A beruházás hatékonysága nem más, mint a beruházás által elért termelésnövekedés. Az egész nemzetgazdasági szintű hatékonyság-növekedés forrása a beruházások hatékonysági szintje. A beruházások gazdasági hatékonyságának mértéke és a gazdasági növekedés között szoros kapcsolat mutatható ki a gyakorlatban. Általában ahol a növekedési ütem gyors, ott a beruházási hatékonyság nagy, és ahol a növekedési ütem alacsony, ott a beruházások hatékonysága is alacsony színvonalú.

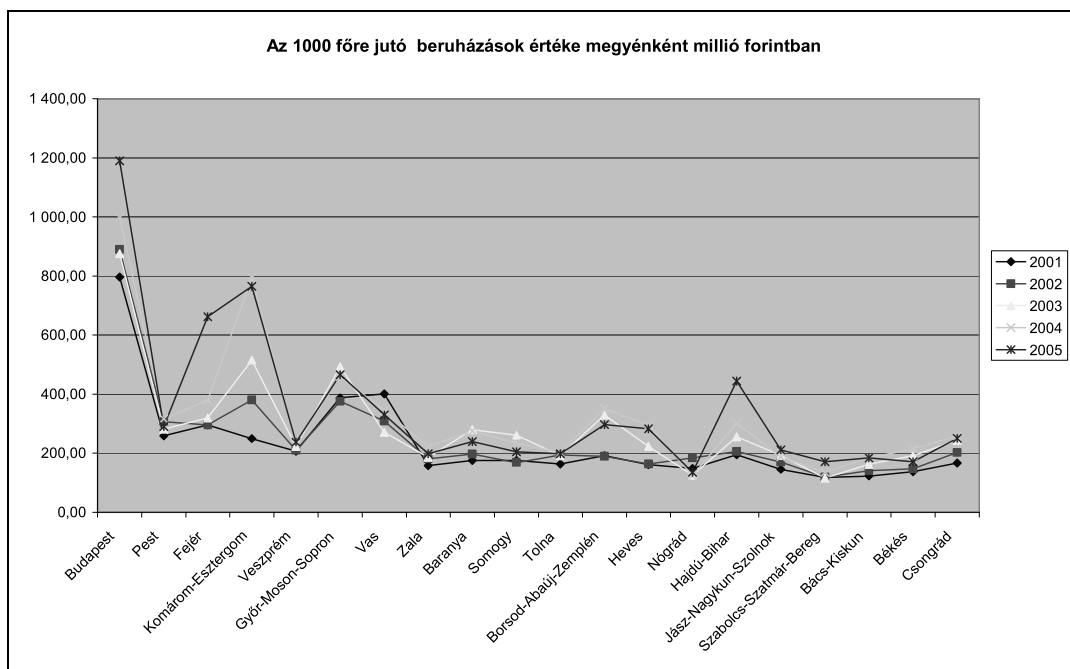
A beruházások hatékonysága pedig nagymértékben függ a beruházások struktúrájától. Ezen azt értjük, hogy meghatározó szerepe van annak, hogy a beruházási ráfordítás mekkora hányada hat közvetlenül a termelés növekedésére (és mekkora a járulékos beruházásra fordított hányad).

A dél-alföldi megyékben aggasztó az a tény, hogy az évek folyamán az egyébként is alacsony szintű fajlagos beruházási érték romló tendenciát mutat, vagyis a beruházások lakosságszámra vetített értéke a folyamatos népességcsökkenés ellenére sem növekszik. Egyetlen dél-alföldi megye sem tudott a vizsgált időintervallumban stabil beruházás-növekedést produkálni. Ez a folyamat már rövidtávon is a gazdasági versenyképesség csökkenéséhez vezethet, amely középtávon további negatív folyamatokat indukálhat. (Kedvezőtlen foglalkoztatási helyzet, növekvő munkanélküliség, elvándorlás, vonzerő-csökkenés, romló népességstruktúra, alacsonyabb jövedelmezőségi szint, kisebb fizetőképes kereslet stb.)

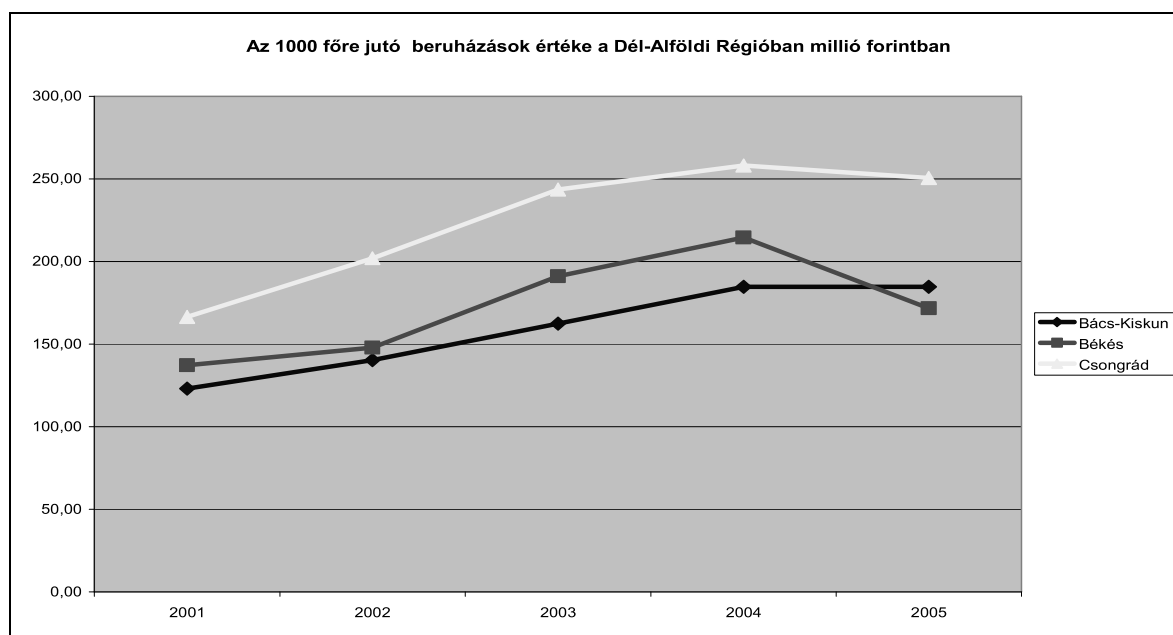

2. ábra. (Forrás: KSH)

Az innováció a kis- és középvállalkozások versenyképességének alapja, a gazdaság motorja. Az innovációs rendszerek hatékony működése feltételezi az információ és a tudás terjedését, valamint akadálytalan áramlását a gazdasági szektor, a termelés és az egyetemek illetve a kutatóintézetek között. A technológiai tudás és az információ áramlása az innovációs folyamat fontos tényezője. Az innováció előmozdítása érdekében nem csak az új technológiai vívmányokról szóló információhoz szükséges hozzáférnie a vállalkozásoknak, hanem olyan olyanokhoz is, amelyek elősegítik az innováció integrálását a mindennapi tevékenységbe.

3. ábra. (Forrás: KSH)

4. ábra. (Forrás: KSH)

Az innováció az elmúlt időszakban bekövetkezett gazdasági-társadalmi változások eredményeképpen az egyik legfontosabb termelési tényezővé vált. A vállalkozások – a felgyorsult technológiai fejlődés következtében – hosszú távon fenntartható versenyképességét csak a konkrét új piaci termékekben, szolgáltatásokban, termelési eljárásokban, szervezeti rendszerek bevezetésében, piaci magatartási formákban és értékesítési csatornáknál megnyilvánuló és realizálódó folyamatos kutatás-fejlesztési tevékenység, innovációs aktivitás képes biztosítani. Ezt a vállalkozások a legtöbb esetben nem képesek maguk elvégezni, emiatt szükséges a regionális és innovációs támogatás az intézmény-rendszerének, a hídképző szervezeteknek a hatékony működése.

Az innovációnak a növekedésben betöltött szerepe kiemelkedő. Sajnos azonban az innováció keresleti oldala jelenleg (és a múltban) a Dél-Alföldi Régióban működő vállalkozások fejlettsége, innováció-fogadóképessége, teljesítményei miatt nem nagy. Pedig a térségben kiemelkedően jó a tudományos háttér, az egyetem karai, a speciális alap- és alkalmazott kutatást folytató intézmények nagy száma és nagyon kiemelkedő a humán erőforrás színvonala.

A beruházások nagyságának alakulását tekintve elmondható, hogy a három megyére jellemző beruházási tendenciák állandósultak. Csongrád megye gazdasági potenciáljából eredendően és kisebb lakosságából adódóan a mutató értéke minden évben vezette a régiós versenyt, míg Békés megye utolsó helyét külső periférikus helyzetének, illetve regionális szinten is elmaradott gazdasági szerkezetének köszönhető.

Fontos azonban, hogy a régió oktatási színvonalára alapozva minél több tudásalapú iparág telepedjen meg és működjön hosszútávon a régióban. Az Új Magyarország Fejlesztési Tervben Szeged városa kiemelt fejlesztési pólus szerepet kíván betölteni, a Biopolisz Program komoly jelentőségű lehet a város hosszú távú gazdasági fejlődése szempontjából. A tudásalapú befektetésekhez a feltételek adottak, az M5-ös autópálya elérte Szegedet, illetve a szerbiai határt, így immár Nyugat-Európa bármely nagyvárosa autópályán elérhetővé vált és az elmúlt években némileg a vasúti infrastruktúra is javult, valamint regionális reptérfejlesztés is lendíthet a térségben.

A napjainkban jelentkező globális versenyhelyzetben csak azok a cégek képesek eredményesen és gazdaságosan működni, amelyek nyitottak a megújulásra és az innovációk fogadására. Az innovatív gazdasági ágak tökeigénye nagyon magas az állandó fejlődés és a modernizációs igény miatt. A térségben innovációs potenciált jelentő biotechnológiai iparág is a legtökeigényesebb ágazatok közé tartozik. A fentiek alapján elmondható, hogy a Dél-Alföldi Régió innovációs potenciáljának fejlődése csak nagymértékű tökebefektetéssel párhuzamosan történhet meg. Az innovációs potenciálokat fel kell tárnai, és tovább kell fejleszteni a térségi versenyképesség növelése érdekében.

1. táblázat. *Biopolisz Fejlesztési Pólus Stratégia*

Fejlesztési terület	Fejlesztési részterület	Fejlesztési terület	Fejlesztési részterület
Innovációs funkció terület	Humán biotechnológia – Szegedi Egészségipari fejlesztés	Gazdaságfejlesztés, gazdaságszervezési funkcionális területek	Horizontális gazdaságfejlesztés
	Agro-biotechnológia fejlesztés		Szeged Pólus Kompetencia Központ létrehozása
	Ipari/Környezetvédelmi biotechnológia fejlesztés		Science Park kialakítása
	Szoftveripari fejlesztés	Régióközponti szerepköri funkciók kiteljesítése	E-Szeged Pólus fejlesztés
	Műszaki és Anyagtudományi fejlesztés		Nyugati Logisztikai Tengely kialakítása
	Csúcstechnológiai inkubáció	Vonzó befektetési környezet, városfejlesztés funkcionális terület	Élhetőbb város – Városban élő egyetem

A jövőben – a régió felemelkedése érdekében – fokozottan kell koncentrálni a gazdasági szféra, a képző intézmények és a kutatóhelyek közötti együttműködések erősítésére, az innováció-orientált kistérségi és testvérvárosi kapcsolatok elmélyítésére, az innováció nemzetközi rendszereibe való intézményi bekapcsolódás elősegítésére, mert a beruházások csak így hozzák meg a várt maximális eredményt.

Irodalom

- ABONYINÉ PALOTÁS J. (2007) Infrastruktúra. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 184p.
- ABONYINÉ PALOTÁS J. (2007) A földrajz közgazdasági alapjai. SZEK Juhász Gyula Kiadó, Szeged, 146p.
- ABONYINÉ PALOTÁS J. (2002) Gondolatok a külföldi működőtőkének a magyar gazdaságra gyakorolt innovatív hatásáról – In: Abonyiné Palotás J. – Becsei J. – Kovács Cs. szerk.: A magyar társadalomföldrajzi kutatás gondolatvilága. Szeged, pp. 53–63.
- BARTA GY. (2002) A magyar ipar területi folyamatai 1945–2000. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 272p.
- BARTKE I. (1989) A társadalom és a gazdaság területi szerkezetének alapvonásai. Akadémiai Kiadó, Budapest, 258p.
- BEREND T. I. (1974) Gazdaság és társadalom. Tanulmányok hazánk és Kelet-Európa XIX–XX. századi történetéről. Magvető Kiadó, Budapest, 669p.
- BEREND T. I. – RÁNKI GY. (1969) Közép-Kelet-Európa gazdasági fejlődése a 19–20. században. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 415p.
- ENYEDI GY. (1996) Regionális folyamatok Magyarországon. Hilscher R. Szoc. Egyesület, 138p.
- HAGETT, P. (2006) Geográfia. Typotex Kiadó, Budapest, 842p.

- HORVÁTH K. (2007) The effect of the first National Development Plan on the regions labour situation – In: Kovács Cs. ed.: From villages to cyberspace. University of Szeged, Department of Economic and Human Geography, pp. 219–227.
- INOTAI A. (1989) A működő tőke a világgazdaságban. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 332p.
- BRÉMOND, J – GÉLÉDAN, A. (2005) Közgazdasági és társadalomtudományi kisenciklopédia. Napvilág Kiadó, Budapest, 644p.
- KOVÁCS Z. (2001) Társadalomföldrajzi kislexikon. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 175p.
- KURTÁN L. (2006) Vállalkozás(élet)tan. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 464p.
- MÉSZÁROS R. szerk. (1999) Csongrád megye – Helyzetkép az ezredfordulón. Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Szeged, 460p.
- NYITRAI F-NÉ (1999) Gazdaság és társadalom kölcsönhatásában a kilencvenes években. Nemzetközi összehasonlító. KSH, 109p.
- SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D. (1990) Közgazdaságtan I. II. III. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1353p.
- RECHNITZER J. (2001) Szerkezeti változások a regionális gazdaságban. MTA RKK, Pécs, 77p.
- RECHNITZER J. (1998) Területi Stratégiák. Dialóg Campus, Pécs, 348p.
- VERES L. (2006) Stratégiaalkotás és programkészítés a területfejlesztésben. Hazai Térségfejlesztő Zrt. Budapest, 217p.
- Dél-Alföld (A régió gazdasága és versenyképessége) (2006) KSH, 105p.
- Századok statisztikája (2001) KSH, 246p.